

ДКМС. Но комсомолът не се оказа трамплин за мен. Опитвах се да постъпя във военно училище – не бях допуснат. В ПВУЗ и ВУЗ учих само заочно, където след 1963 г. не искаха бележки от ОФ. След 8 г. учителска работа и близо една година зам.-директор на училище станах училищен инспектор, но служебното ми положение бе съсипано след анонимка, която ме разголи, чий син съм. Доносникът е описал, как е приел баща ми смъртта на Георги Димитров и оттук нататък пълно и завинаги снемане на остатъка от „доверие“, ако въобще е имало такова. И така до 1989 г.

Не мога да простя обаче това, че на родения през 1967 г. мой син, който не помни нито баба, нито дядо, нито имане, пак това „засегнати от мероприятията на народната власт“ му попречи да бъде във военна част, за която му даваше основания отличният му успех, безупречното поведение и отличното му представяне на кандидатстудентските изпити. Така му е било записано в „проучванията“ от 1986 г.

Споделям всичко това с огорчението, че сегашните ни неуспехи да върнем живота в нормално русло имат за причина не само насилствената експроприация, а отчуждаването на българина от убеждението, че чрез труд и спестовност, чрез постоянство може да се осигури бъдещето на потомството и да осмисли собствения си живот.

19.2.2. Свидетелство на Радина Цачева за дядо ѝ Михаил Пенчев⁹³⁴

Михаил Пенчев и семейството му са собственици на цветущ чифлик в село Воденичане, Ямболско. Дъщерята на Михаил Пенчев, известната българска поетеса Станка Пенчева, описва в своите мемоари⁹³⁵ историята на семейството и действията на новата власт по ликвидирането на чифлика. Всичко започва с писмо, изпратено от общинския център до Комисията за държавен контрол, с предложение чифликът да бъде ликвидиран, а собствениците – изселени оттам:

„Ако държавата иска да има едно хубаво държавно стопанство, за което има там отлични условия, тъй като земите са хубави и ако желаем да освободим едно село, каквото е Воденичане, от постоянната зараза на един гниещ труп, каквито са бившите чифлици, то се

⁹³⁴ Свидетелството е откъс от дневника на Михаил Пенчев, предоставен от неговата внучка Радина Цачева, дъщеря на известната българска поетеса Станка Пенчева, специално за настоящата книга.

⁹³⁵ Пенчева, Станка. Дървото на живота. Жанет-45, 2008.

налага час по-скоро да се намери начин да бъдат отчуждени всичките земи... “⁹³⁶

Преживял аграрната реформа, изгонването на добитъка му от общинската мера, отнемането на земята и на едрия земеделски инвентар, Михаил Пенчев знае, че ще бъде изгонен и от стопанските сгради, и от дома си. През м. февруари 1949 г. той написва първите редове в своя тъжен дневник, завършен на 1 октомври 1950 г., последния ден от живота му в селото!

„Февруари 1949 г. От началото на 1900 г. до днес пребивавам все тук, с изключение на времето, когато съм бил във от България и през време на Голямата война, когато бях войник. Първите няколко години, макар 15–16 годишен, аз вникнах добре в работата, която наново трябваше да се създаде в полузапуснатия турски чифлик, та аз сам бях принуден да се справям с трудностите по възстановяване на духа на времето. Най-първо донесохме от Добруджа плугове, грапи, култиватори и друг инвентар, който тука в него време не беше познат. Започнахме малко по малко ежегодно да увеличаваме работата, като дойде до там, че нивите се оказаха малко. Та до 1905 г. аз бях все сам, но през тази година се прибра и баща ми, който вече ликвидира с Добруджа. Големият ми брат Пенчо, след военна служба, замина да следва в Гриньон, Франция, земеделие, което завърши през 1908 г. и се завърна тук, Никола завърши Садовското училище в 1907 г. и Симеон в 1908 г. – и те се прибраха тук.

Всички, млади жизнерадостни и силни, водехме с голямо въодушевление работата. Аз се занимавах с машинния отдел. В 1903 г. ние вече бяхме взели вършачка „Рансом“, сноповързачка „Континентал“ и две косачки. През 1904–1905 г. заминах за Англия, където три месеца практикувах във фабриката „Рансом“ в Ипсуич. До 1914 г. ходих още два пъти във фабриката и до 1927 г. поддържах в изправност и поправях всички уреди в стопанството. Само човек, който се занимава с подобни работи, може да прецени, какъв труд и енергия съм вложил в това направление. По-късно с братята ми се разделихме и всички здраво се заловихме за работа и в скоро време всеки обзаведе стопанство с модерен земеделски инвентар – трактори „Диринг“, плугове, култиватори, дискова сеялка, локомотил с вършачка „Рансом“, тракторна сноповързачка, плугове за добитък, въобще всички се бяхме обзавели с машини добре и никой нямаше вложен капитал никъде, а Симеон имаше още задължения, защото той единствен в България взема комбайн.

⁹³⁶ Пак там, с. 32.

През 1944 г. войната доведе до разгрома на Германия и на 9 септември у нас стана голямата промяна, навлязоха руските войски, ние се намесихме във войната и нашите се впуснаха да преследват германците. На 13 октомври нашият мил син падна убит при Власотинци и бе погребан в гробищата на Пирот, откъдето донесохме и погребяхме останките му тук, в двора на черквата. Как преживяхме тая голяма за нас загуба, ние знаем. Оттогава насам започна едно систематическо променение на живота, което се очертава напоследък явно към вкореняване на социализма в нашата страна. Тия реформи причиниха известен застои в производството и макар, че вече четири години е мир, продоволствието е затруднено. Гоненията и изкуствено създаване на несъществуващи у нас класи, докарват според мен тия затруднения. Нашите хора се напътстват от деятелите на Съветския съюз, но етапите, които следват един след друг оставят тежки следи върху душевното ни състояние...

Мястото, където съм преживял половин век, сградите, които съм зидал, укрепвал и обитавал в тия петдесет години, днес ме изгонват от тях. Бих приел с удоволствие да изпия тая тъй горчива за мен чаша, стига да съм уверен, че всичко това е за доброто на болшинството от трудящите се, но макар да напрегам умът си, не мога да повярвам, че начинът по който се провеждат тия реформи, ще облекчат положението и социалната правда ще възтържествува. Тъй да мисля ми помогна и полученото от милата ни дъщеря писмо, студентка в София. Тя се опитва да ме увери, че вече ясно е осъзнала, какво нейният произход ѝ пречи, лишава я от доверието, което би следвало да имат към нея другарите, като вземат предвид нейния „буржоазен“ произход. Бедна Българо, где ти са буржоата, где ти е милионната работническа класа, где ти са синовете, родени във фабриките, умрели там, а техните деца да ги заместят. „Какъв ти е произходът“ питат във въпросника на държавната сигурност, където човек се спира и няма възможност да отговори. За нас, българите, произходът е много ясно определен: три четвърти днес от градското население е от селски произход, ето произхода ни. Моята студентка иска да скъса с произхода си, а тия нейни събеседници, които я заобикалят, имат същия произход като нея. Остава, изглежда, да се яви втори Паисий, който да напише „О, неразумни юроде, поради что се срамиш да посочиш селския си български произход?“

За мене си мога да потвърдя, че съм син на работник, който с работа, с голям труд и българска пестеливост е сполучил да се снабди навремето с повече земя, когато било позволено да я има, син съм на майка, която от най-малкото парцалче дрехи на семейството е ушивала. Аз, синът на

буржоазния си баща и майка, с гордост казвам, че не експлоатирането на работническата класа, а собственоръчното участие в работата, ме доведе до буржоазната класа, за каквата ме третираат сега. И днес ръцете ми показват, че не са престанали да пипат и работят. Ще проследя, ще гледам и ще видя, ако двама от хората са вече добре, но двама от трима хора, тогава и аз ще повярвам. Дотогава, ако не ми се даде възможност да помогна, няма поне да се бъркам или попреча в нещо. Но няма да се съглася, че равенство и братство могат да съществуват с насилие, както става днес. Никога това няма да стане само с думата „другарю“, както днес препоръчват тези, които са по-жестоки от хиени и рисове. По-лесно ще се разбереш с най-неоправданата рая и най-загубения човек, отколкото да се разбереш, с който и да било комунист. Народност, справедливост, човешчина, братство, обич, жертване един за друг ще намериш във всички нации при най-отпадналите и неграмотни хора, даже и в животните, но никога човечност немож намери в ленинист-комунист.

6 юни 1950. Ето че настъпи и този ден, който с все сили се мъчех да отложам: трябва да опразваме всички сгради и къщата. Взехме да товарим едно-друго, когато се появили няколко души и взеха да ровят багажа: решили на партийно събрание да се проверява, какво товарим. В същото време при чешмата работниците и работничките от стопанството хоро играят. Ужасно зрелище, идеше ми в земята да потъна от срам...

18 юни 1950. Натоварихме и последната каруца – една част от нещата закарахме в Сливен, друга разпределихме по къщите на близки хора в селото. Най-последно изнесохме всичко, дадох ключовете на директора. Той през цялото време следеше какво товаря и показваше с пръст какво да оставя, че им трябвало – после щели да ми го платят... Срам ме беше от тълпата хора, които ни бяха наобиколили и ни гледаха. Сякаш ние бяхме разбойниците, а не те. Стиснах си душицата в зъби, не се обърнах да видя за последен път моето светилище... По-скоро да се махна от тук окончателно, макар и знаейки, че никъде няма да има хубаво за мен, защото ми казаха, че и там ще ме намерят. Селото е пълно с въдворени от Западните покрайнини – от Видинско и Кулско, не е чудно пък нас да пратят другаде. Светът гори, отникъде надежда. Човешките отношения се замениха със зверски, семейните основи се разклатиха и скоро ще рухнат, подлост и свирепост заместват човечността, досегашните отношения отстъпват пред насилието. „Врагове“ навред – в градове и села, в обществото и семей-

ството – те трябва да бъдат смазани и унищожени! Нещастна родна страна! Много четох и сравнявах, много мислих, но тъй и не виждам, откъде ще се зададе щастливото бъдеще, щом честният, работлив човек е гонен и злочест. Един ден историята ще си каже тежката и справедлива дума. Жал ми е само за децата, дето сега хвърчат нависоко – дали няма един ден да се сгромолясат долу...

1 октомври 1950. Последният ми ден в това село е дъждовен и кален. Било днес Ден на спестовността. Но природата не пести, тя е щедра и днес пръска благодатния за земята дъжд, пръска го навсякъде и над всички и ми се струва смешен е оня, който казва, че ще я подчини! Това ми е единствената утеха: че и като ни няма, всичко това ще си остане тук – дъждът, земята, слънцето...”